

Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Kastamonu University Journal of Faculty of Economics and
Administrative Sciences

Haziran 2024 Cilt: 26 Sayı:1
iibfdergi@kastamonu.edu.tr

Başvuru Tarihi / Received: 18.08.2023
Kabul Tarihi / Accepted: 13.05.2024
DOI: 10.21180/iibfdkastamonu.1345633

Tokat Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma

Yavuz ACUNGİL¹

Öz

Kent kimliği bireylerin kendisine ait oluşturmuş oldukları kimliklerin yaşadıkları mekânlara yansıtılması ve bu mekânların kendilerine özgü kimliklerinin oluşması ile gerçekleşir. Kentte yaşayanların kimliği ile bireylerin kimliği de aynı zamanda kent kimliği ile bağlantılıdır. Bu yapıdan ötürü kent kimliği sürekli değişim gösteren bir oluşumdur. Kentsel ortamların çeşitliliği de kent kimliğinin çok çeşitli olmasına ve her yere göre farklılaşmasına yol açmaktadır. Günümüz küreselleşme çağı toplumsal, ekonomik, kültürel vb. birçok bazda değişimler oluşturmaktadır. Bu değişimler karşısında kent kimlikleri de küreselleşme sürecinin dayattığı standartlaşmalara maruz kalabilmekte ve kimlik bunalımları ortaya çıkabilmektedir. Bu değişim ve dönüşüm sürecinde kendine has kimliklerini korumayı sağlayan kentler küreselleşme sürecinin kendisine dayattığı sıradanlıktan kurtularak kendi öz değerleri ve kültürleri ile süreklilik sağlayabilmişlerdir. Bu çalışmada tarihsel bir derinliğe sahip olan ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Tokat kenti ele alınmıştır. Sürekli gelişen ve değişen yapısı ile Tokat kentinin kent kimliğinin yerel halk tarafından nasıl anlaşıldıklarına ve algılandıklarına yoğunlaşmıştır. Bu amaçla kentin son yirmi yılına şahitlik eden 1.550 katılımcı ile bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada katılımcıların kentin geçmiş dönemden beri sahip olduğu fiziki öğelerin kentin son yıllarda yapılmış yapılara göre kent kimliğine etkisini daha fazla öne çıkardığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kimlik, Kent Kimliği, Tokat

Jel Kodu: D71, O18, R10, Y80

A Research on Tokat Urban Identity

Abstract

Urban identity is realized through the reflection of the identities of individuals in the spaces they live in and the formation of the unique identities of these spaces. While urban identity is linked to the identity of those living in the city, the identity of individuals is also linked to urban identity. Due to this structure, urban identity is a constantly changing formation. The diversity of urban environments also causes urban identity to be very diverse and differentiated according to each place. Today's age of globalization creates changes on many bases, such as social, economic, cultural, etc. In the face of these changes, urban identities can also be exposed to the standardization imposed by the globalization process, and identity crises may arise. In this process of change and transformation, cities that have managed to preserve their unique identities have been able to maintain continuity with their core values and cultures by getting rid of the mediocrity imposed on them by the globalization process. With its constantly evolving and changing structure, this study focuses on how the local people make sense of and perceive the urban identity of the city of Tokat. For this purpose, a survey was conducted with 1,550 participants who witnessed the last two decades of the city. In the study, it was observed that the participants emphasized the impact of the physical elements that the city has had since the past period on the city identity more than the buildings built in recent years.

Keywords: Urban, Identity, Urban Identity, Tokat.

Jel Codes: D71, O18, R10, Y80

¹**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.
E-posta: yavuzacungil@gmail.com **Orcid no:** 0000-0003-0794-0225

Extended Abstract

Introduction

A human being is a social being and determines the shape, purpose and boundaries of his interaction with other people within the framework of the identity he has created for himself. Individuals are also effective in the formation of the identity of the space by reflecting their identity to the space. The identity of the city, on the other hand, is formed differently in every city. Each civilization, each ethnic structure reflects its own values, beliefs and political understanding of cities, and each city differs from other cities due to these factors and different urban identities are formed. The image of the city, which is effective in forming urban identities, embodies memories associated with both personal and socio-cultural space. Although urban identity is related to the identity of its inhabitants, the identity of individuals is also related to urban identity.

There are some urban components that are unique to a locality that enable a city's identity to be distinguished from other cities and ensure continuity from the past to the future of cities. Identity elements arising from the natural, human and social environment, as well as spatial elements with sub-elements belonging to demographic, cultural and institutional structures of these elements should be evaluated as a whole. Identity elements arising from the natural environment consist of elements such as soil structure, topography, vegetation, climate, geological structure, water elements; identity elements arising from the built environment consist of action areas arising from ongoing human needs in cities and objects shaped by the mutual relations and cultural structure of these areas. Identity elements arising from the social environment, on the other hand, are elements that need to be examined within the framework of the individual-society relationship, and while individual identity forms the identity of society and group identity, it is an element that is in mutual relationship with them. Identity elements arising from the natural environment, such as climate, geographical features, topography and orientation, are important factors in the identity of cities. The past experiences of the individual, all perceptions about the past, expectations from the future, as well as the traditions, customs, beliefs and expectations of society play a role in the formation of urban identity as human identity elements.

The globalization process we are experiencing today affects cities and urban identities in many aspects, such as economy, culture, society, etc. and can keep them under the pressure of rapid transformation. This structure, which is foreseen to replace the structures specific to cities with globally standardized values, may lead to identity crises. In this framework, the study focuses on the city of Tokat, which has been home to many civilizations and is a typical urban environment in the sense that it has a considerable historical depth as an urban environment, which is constantly developing and changing. In this context, the study focuses on how people in Tokat city center make sense of and define Tokat's urban identity.

Method

In order to master the spatial memory of a city, people need to live there for a certain period. For this reason, people who have been in Tokat for 20 years or more were preferred in this study. The target group of this study consists of the participants who live in Tokat city center and have witnessed the development of the city in the last 20 years. The "Purposive Sampling" technique was used to determine the sample since people living in Tokat for more than 20 years will be utilized. 1750 participants were included in the study to increase the study's reliability in the universe of 166.566 residents. However, the remaining 1550 questionnaires were analyzed after eliminating those who gave incomplete or incorrect answers to the questionnaire form.

In the study, the questionnaire technique was used as a way of obtaining information from the participants. While creating the survey questions, Deniz (2004), Ertürk (2017), İlgar (2008), Kayhan (2021) Tanrıverdi Kaya (2016) and Uçkaç (2006) were utilized. A 27-question form, 7 of which consisted of demographic information, was applied to the participants. The survey questions were uploaded to Google Forms and the collected data were analyzed using the SPSS 20 program.

Result and Discussion

In the research, it was observed that the participants prioritized the places that are seen as the historical and cultural texture of the city, and they included items such as Seyir Tepesi and River Side, which have been built recently and which stand out in terms of affecting the identity of the city. While the cultural, natural and social elements that are seen as important in the formation of Tokat's urban identity are seen as the positive aspects of the city, the economically limited opportunities of the city are expressed as the negative aspects of the city. The number of participants who think that the economic structure and livelihoods of the city of Tokat are disadvantaged and have an impact on the urban identity has been very few. It has been observed that the natural and cultural structures of the city have a high impact on urban identity. This situation shows us that the traditional structure and traditional perspective of the city are still effective.

Participants identified the natural, cultural and historical features of the city as the elements that best reflect the character of the city. It is thought that places such as cafes, bistros, etc. imposed by the capitalist order have no effect on the character of the city.

The majority of the participants think that the city's industry, trade, service, tourism and transportation are not very strong. The fact that the natural beauties of the city, which are among the elements that make up the identity of the city, are not turned into tourism potential has come to the fore as one of the biggest deficiencies seen by the participants. The fact that the city has no industry and is not a city of learning was seen as the other weaknesses of the city.

It is seen that the participants with primary and high school education think that identity elements such as landform, roads, water resources etc. contribute more to Tokat identity than the participants with other education. The rate of participation of the female participants in the statements related to visuality, such as developing tourism potential by protecting historical and natural beauties and changing the visuality and appearance of the buildings, was higher than the of the male participants. Male respondents were more likely to agree with statements with a more economic dimension (developing industry, service sector, agricultural structure, being a student city). Single respondents are more likely to think of developing the city as a student city than the respondents with other marital status. While these participants have the desire to see Tokat as a city where services are provided for students and which has tourism potential by protecting historical and natural beauties, especially married and widowed/divorced participants, have the desire to see Tokat as an industrial, service and agricultural city.

In medium-sized traditional city structures such as Tokat, the cultural and social elements that have shaped the city identity since the past can reduce their influence, and instead, the consumption spaces imposed by the phenomenon of globalization can threaten to rapidly affect the city identity. Within the framework of the findings of the research, it is seen that the city of Tokat still preserves its urban identity with its old cultural, social and natural values in the eyes of the participants who have lived in the city for more than 20 years. However, this does not mean that Tokat's urban identity is free from the pressure of the globalization process.

GİRİŞ

Kentli olmak, yani bir bireyin kentte yaşaması o bireyin kişiliğine damga vurur mu? Var olan farklı kentsel ortamlardan ortak özellikler çıkarmak ve bunların insan kimliği ile ilgisini göstermek olanaklı mıdır? Kente ait bir kimlik bulunmakta mıdır? Bu ve bunun gibi bazı sorular kentsel mekânlar ile bireyler arasındaki ilişkiyi ve kentsel mekânların/çevrelerin bireylerin kimliği üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak için sorulabilmektedir.

Her birey sosyal bir varlıktır ve kendisine bir kimlik oluşturarak diğer bireylerle kurduğu etkileşimin şeklini, amacını, sınırlarını belirlemeye çalışır. Bireyler oluşturmuş olduğu kimliklerini de yaşadıkları kentsel mekânlara yansıtarak, bu mekânların da kendine has kimliklerinin oluşmasına yardımcı olurlar (Yılmaz, 2019:951). Bireyler gibi kimlikleri olduğu ifade edilen kentlerin kimlikleri şu şekilde tanımlanmaktadır *“kent imajını etkileyen; her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan; fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen; kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen ve sürdürülebilir kent kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlüktür.”* (Çöl, 1998:14; Kaypak, 2010:374-375).

(Kaypak, 2010:375). Kent kimliği, bir kentin fiziki, sosyal ve kültürel özelliklerinin benzersiz birleşimini ifade etmektedir. Bu noktada Lynch (1990) kent imgesinin, insanların kent mekânını anlamlandırma ve ona yönelik duygusal bağlar kurma sürecinde merkezi rol oynadığını belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle, aynı zamanda hem kişisel hem de sosyo-kültürel mekânla ilişkili anıları da içermektedir. Bu anlamda kimlik, insanlar tarafından algılanan yerin özelliklerini belirtir (Bernardo, 2016:205). Algılanan yerin özelliklerinin yanı sıra kent kimliği, içinde yaşayan bireylerin kimliği ile ve bireylerin kimliği ise kentlerin kimliği ile doğrudan ilintilidir (Lynch, 1990). Yani kent kimliği statik olmayan, sürekli değişim gösteren bir oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır (Çöl, 1998:14). Ancak her ne kadar kentlerin kimliğinden bahsedilebilse de kendi başlarına kimlikleri yoktur, kimlik bireylerin zihinlerinde bir niteliktir (Nientied, Aliaj & Stachowiak-Bongwa, 2022:364).

Kent kimliği, tarihsel, toplumsal, ekonomik, politik, dini, etnik ve kültürel çeşitli bağlamlardaki tecrübelerin, ilişkilerin ve yorumlama şekillerinin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Kent kimliğinin şekillenmesinde kentsel tecrübeler ve bu tecrübelerin aktarımı önem arz etmektedir (Özbey, 2022:1961). Kentsel ortamların çok çeşitli olabileceği ve insan deneyimlerine göre farklılaşabileceğini bilinmektedir. Her medeniyet, her etnik yapı kendi siyasi, kültürel ve dini yapısını kentlerine yansıtmıştır (Yılmaz, 2019:951). Bu durum mesela İstanbul’da yaşayanlar hiçbir şeyin oradaki gibi olmadığını söylemesi gibidir. Bu durum her ne kadar abartı gibi görünse de İstanbul’da yaşayan birinin kimliğinin, Londra, Paris, Roma vb. bir yerde yaşayan birinden farklı olduğu açıktır. Aslında doğası, içinde yaşayan insanları ve yapıları ile her kent farklılıklar barındırmaktadır.

Kentin kimliğini Tekeli’nin (1990) belirttiği gibi görgül unsurlar oluşturmaktadır. Kentlerin görgül özelliklerinden ve kentlerde yaşayan bireylerin yaşantılarından elde edilen deneylerden giderek o kentin kişilikleri ve kimlikleri saptanabilir. Kentin kimliğini saptarken görgül unsurlar ile yetinilmez, aynı zamanda kente ayrıca olumlu bir değerler ve amaçlar kümesi yükleyerek kimliğinden bahsedilebilir. Böylece kimlik, bir anlamda kentte yaşayan bireylerin gerçekleştirmeye çalıştıkları bir proje haline gelir. Kentteki bireylerin kente tanımladıkları bu kimlik görgül olanı aşmakla birlikte ondan da tamamen bağımsız olarak kurulamaz.

Bir kentin diğer kentlerden farklı olmasını, ayırt edilebilir olmasını sağlayan bazı kentsel kimlik bileşenleri bulunmaktadır.

Bu bileşenler kentlerin geçmişinden geleceğine sürekliliği sağlayan bağlantı unsurlarıdır. Bu bileşenler arası ilişkiler ise o yere özgüdür. Buna bağlı olarak özgün bir yerleşme düzeni meydana gelmektedir. Bir kentin kimliğinin oluşmasında i) doğal çevreden kaynaklanan kimlik unsurları, ii) beşeri çevreden kaynaklanan kimlik unsurları ve iii) sosyal çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri ve bu elemanların demografik yapı, kurumsal yapı ve kültürel yapıya ait alt elemanları bulunan mekânsal unsurlarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Ocağcı & Southworth, 1995; Deniz, 2004:20; Önem & Kılınçaslan, 2005:116). Doğal çevreden kaynaklanan kentsel kimlik öğeleri bir kentin kimliğinde etkin konumda olan toprak yapısı, topografya, bitki örtüsü, iklim, jeolojik yapısı, su öğeleri gibi öğelerdir ve bu öğeler, o kenti diğer kentlerden farklı ve özgün kılmaktadır. Yapılaşmış çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri, kentlerde süregelen insan gereksinimlerinden kaynaklanan eylem alanları ve bu alanların karşılıklı ilişkileri ve kültürel yapısıyla şekillenen nesnelere meydana gelmektedir. Bir yapılaşmış çevre öğesinin kentsel kimlik elemanı olarak görülebilmesi için konum unsuru (kentin doğal veya yapılaşmış elemanlarıyla oluşturduğu ilişkiler çerçevesinde bulunduğu konum veya yer), form ve görüntü unsuru (yapının sahip olduğu dokusu, biçimi, malzemesi, strüktüel yapısı, simgesel etkisi gibi açılardan oluşturduğu görüntü), işlev faktörü (sahip olduğu kullanım biçimi, işlevi) ve anlam unsurları (kentin tarihi gelişim süreci boyunca ortak bellekte kazandığı anlam) tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri ise birey-toplum ilişkisi çerçevesinde irdelenmelidir. Birey kimliği toplum ve grup kimliğini meydana getirirken, bunlarla da karşılıklı ilişki içerisindedir. Demografik yapı unsurları (nüfusun yoğunluğu ve büyüklüğü, kadın-erkek oranı, yaş grupları dağılımı gibi), kurumsal yapı unsurları (hukuk sistemi, yönetim biçimi, siyasal yapı, dini yapı, eğitim-sağlık-sosyal hizmetler yapısı gibi) ve kültürel yapı unsurları (dil, din, aile, yemek-yaşama-yerleşme kültürü, dil gibi) da beşeri çevreden kaynaklanan kimlik elemanları içinde elzem bir rol teşkil etmektedir (Ocağcı & Türk, 2012:226-228) (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Kent Kimliğini Etkileyen Faktörler

Kaynak: Ocağcı & Türk, 2012:226

İklim, coğrafi özellikler, topografya ve oryantasyon gibi bir kentin yerleşimini ve gelişimini etkileyen doğal yapı günümüzde kurulmuş ve kurulmakta olan kentlerin kimlik kazanmasında en etkili etkenlerden birisidir (Çöl, 1998:15; Önem & Kılınçaslan, 2005:116). Beşeri çevreden kaynaklanan kimlik unsurları toplum ve bireydir. Bireyin geçmişte yaşadıkları, tecrübeleri ve birikimleri, geçmişi ile ilgili bilinçli-bilinçsiz tüm algıları, gelecek ile ilgili ihtiyaçları, tahminleri ve

beklentilerinin yanı sıra içinde bulunduğu toplumun gelenek, görenek, inanç ve beklentileri kimliğin şekillenmesinde önem arz etmektedir (Önem & Kılınçaslan, 2005:116-117). Kent kimliğini yaşatmak için onu geçmişten geleceğe bir süreklilik olarak kabul etmek ve kavramak mutlak surette gereklidir. Geçmiş tarihini yok eden bir yenileşme; geleceği değiştirmeyen bir tarih korumacılığı, yetersizdir (Güvenç, 1991). Bu nedenle, kenti kent yapan, temsil eden, üzerinde toplumsal uzlaşa olan doğal, toplumsal ve yapılaşmış çevre özellikler gibi öğeler kent kimliğini tanımlamaktadır. O kent denilince akla ilk gelenler, o kenti temsil eden özelliklerdir. O kent, onlarla anlatılmakta, anılmaktadır. Kentin coğrafi yapısı, yaşam biçimi, kültürel seviyesi ve mimari niteliği gibi özellikler kent kimliği üzerinde etkili olmaktadır. Kimliği meydana getiren toplum ve insan ilişkilerinin yanı sıra teknoloji ve iletişim alanındaki değişimler de bu süreçte önemli öğelerdir (Ocakçı & Türk, 2012:226; Tanrıverdi Kaya, 2016:19).

Yaşamakta olduğumuz bu çağda toplumsal, ekonomik ve kültürel bazda birçok değişim de yaşanmaktadır. Cansever (2026)'e göre "İnsanın hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli, en büyük fiziki ürün ve insan hayatını çevreleyen yapı" olarak tanımlanan kentlerin yaşanan değişimler karşısında önemi her geçen gün artmaktadır. Kentlerin günümüzde hızlı bir dönüşüm süreci yaşaması, kentsel kimlik krizlerine neden olmaktadır. Kent kimliğini oluşturan özgün öğeler, küreselleşme adı altında her kenti birbirine benzetmeye çalışan süreçler tarafından tehdit edilmekte; kentler de bu süreçleri kabul edilmesi yönünde zorlanmaktadır.

Çalışmada kent kimliği, bir kentin fiziksel, sosyal ve kültürel özelliklerinin benzersiz bir birleşimi olarak ele alınmıştır. Bu kimlik, kentin geçmişinden geleceğine uzanan bir süreçte şekillenir ve kentin imajını, kültürel dokusunu ve toplumsal yapısını belirler. Kent kimliği, kent sakinlerinin yaşam tarzları, tercihleri ve kentin tarihinden gelen mirasla birlikte şekillenir. Kent kimliği, kentin doğal çevresinden kaynaklanan unsurlar (toprak yapısı, topoğrafya, iklim gibi), yapılaşmış çevresi (binalar, altyapı, kültürel öğeler) ve toplumsal çevresiyle (demografi, kurumsal yapı, kültürel öğeler) birlikte değerlendirilir.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Tokat kenti, bir kentsel çevre olarak hatırı sayılır tarihsel derinliğe sahip olması anlamında tipik bir örnektir; birkaç zaman katmanına sahiptir ve ayrıca yeni inşa programları içermektedir. Yani Tokat kentinde hem geçmiş hem gelecekte bahsedebilmek mümkündür. Tokat kentinin birçok farklı mahalleleri, semtleri, alanları vardır. Yeni tüketim kalıplarına uygun alışveriş mekânlarına sahiptir. Birçok kesimden insanın (özellikle son dönemlerde sığınmacılar da buna dâhildir) ilgi alanlarını ve zamanını geçirebileceği bir kentsel alandır.

Bu bağlamda çalışmada kent kimliğini etkileyen faktörler bağlamında Tokat kent kimliği okunmaya çalışılmıştır. Günümüzde yaşanan hızlı değişim süreçlerinde farklı demografik özelliklere sahip bireylerde (yaş, cinsiyet, ekonomik durum, eğitim, meslek, doğum yeri gibi) kent kimliğine ilişkin algıları üzerinde ne gibi farklılıklar meydana geldiğine yoğunlaşmıştır. Çalışmada kent imgesinin insanların kent kimliğinin gelişmesinde oynadığı role odaklanılmaya çalışılmış, kent kimliğinin kişisel ve sosyo-kültürel anılarla nasıl bütünlük oluşturduğu ele alınmıştır.

1. YÖNTEM VE LİTERATÜR

Kent kimliği konusunda daha önce yapılmış olan çalışmalar araştırılmış olup, konu ile benzerliği olan bazı çalışmalar ortaya çıkarılmış ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Uçkaç (2006) çalışmasında, kentlerin kimliklerinin hızla bozulduğu ve kaybolduğu günümüz koşullarında Ankara Keçiören’de yaşayanlara yönelik kentsel tasarımın kent kimliği üzerine etkilerini irdelemek maksadıyla 288 kişiye anket çalışması yapmıştır. Çalışmada hem fiziksel hem de toplumsal açıdan kentsel tasarımın kent kimliğini etkilediği; kentsel tasarımın kent kimliğini etkileyebilmesi için kamu yararının ön planda tutulmasının gerektiği; kentsel tasarım çalışmalarının Keçiören’in kimliğinde gerçekleşecek değişimlerde önemli bir neden olduğu ortaya konulmuştur. İlgar (2008) çalışmasında, Eskişehir’in kent kimliği ve kimlik unsurlarında zaman içinde oluşan değişimleri mimari eğitim alan öğrencileri açısından ele almıştır. Bu kapsamda toplam 113 öğrenciye anket çalışması uygulamıştır. Kent içinden geçen Porsuk Çayı’nın kent kimliğine önemli etkilerde bulunduğu; Porsuk Çayı üzerine yapılan köprülerin de bu kimliğin birer parçası olduğu; kentteki demiryolu ve istasyonun varlığının kent kimliği için önemli olduğu; kentte başta üniversiteler olmak üzere eğitim kurumlarının varlığı kentte yaşayan halkında okuryazarlık oranının artmasını sağlamış bunun yanında kentin kimliğinin oluşmasında da rol aldığı çalışmada ortaya konulmuştur.

Güler ve arkadaşlarının (2016) Balıkesir örneğinde yapmış oldukları çalışmada, kent kimliğinin her kentin benzersiz fiziksel, kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerinin bir araya gelmesiyle oluştuğu ve bu kimliğin canlandırılması ve korunmasında yerel yönetimlerin önemli bir rolü bulunduğu ileri sürülmüştür. Özellikle değişen belediyeçilik anlayışıyla, yerel yönetimler kentin kültürel gelişiminden ve kimliğinin korunmasından sorumlu olduğu vurgulanmıştır. Balıkesir örneğinde, belediye tarafından düzenlenen etkinlikler ve projeler kentin kültürel kimliğine katkıda bulunduğu ancak kentin potansiyelinin tam olarak ortaya çıkarılmasında yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin sosyal medyanın etkin kullanımı, eğitim ve seminerler, üniversitelerle işbirliği ve bu alanlara daha fazla kaynak aktarımı gibi alternatif yöntemlere ağırlık vererek kentlilik bilincini ve katılımcılığı artırması gerektiği vurgulanmıştır.

Akova’nın (2020) Yalova özelinde yaptığı çalışmasında kentlilik bilinci ile kent kimliği arasındaki ilişki detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Araştırmada, kent kimliği; kent sakinlerinin yaşam biçimlerini ve alanlarını yansıtan dinamik bir yapı olarak tanımlanırken, kentlilik bilinci; sadece kentte yaşamakla kalmayıp, kentin gelişimine aktif olarak katkı sağlama, kente karşı sorumluluk duyma ve onu sevme, kentin geleceğine pozitif katkılarda bulunma şeklinde açıklanmıştır. Yapılan çalışma, kentin kültürünün ve yapısının yeni gelenlere doğru şekilde aktarılmasının, kentin kimliğini ve bilincini korumak için hayati öneme sahip olduğunu vurgulamakta ve bu bağlamda Yalova halkının kentlilik bilincinin oldukça gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kayhan (2021) çalışmasında, Yalova kent merkezinde kamusal alanlara ilişkin belediyenin yaklaşımı, kent imajı ile ilişkisi ve kent halkının algısını 420 katılımcıya uygulanan anket çalışması ile incelemiştir. Çalışmada öğrenim düzeyi, cinsiyet vb. gibi bağımsız değişkenlerin kamusal alanları kullanım sıklığı, amacı, belediyenin yaklaşımına ilişkin memnuniyet düzeyi ile ilişkili olduğu; kent kimliği ile kamusal alanlara yaklaşım arasında bir ilişki olduğu; belediyenin kamusal alanlara yaklaşımının olumlu olmasının kent kimliği algısını da olumlu yönde etkilediği; kamusal alanların jeolojik, ekonomik, coğrafi konumu, göç durumlarının kent kimliği üzerinde önemli etkileri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özbey (2022) çalışmasında, kentsel kimliklerin oluşumunda kentsel sınırların etkisinin rolünü anlamaya yoğunlaştığı çalışmasında Türkiye’deki kentlerin kimliklerinden örneklerle bu ilişkiyi anlamlandırmaya çalışmıştır. Kent kimliğinin kentlerin kendilerine özgü niteliklerin kentlerin birbirinden ayrışmasını sağladığını, bu niteliklerin de kentin kültürünün bir

yansımaları olduğunu ifade etmiştir. Kent kültürü aracılığıyla şekillenen kent kimliklerinin bu kültürle birlikte var olduğunu savunmuştur. Ayrıca kentler, farklı kültürlerin bir araya geldiği, birbirine karıştığı ve çatıştığı alanlar olarak kendini gösterdiği ifade edilmiştir. Kentsel kimlikler kentlerin sınırları birbirlerinden ayrılmakta ve kentin sınırlarını dayanak olarak bir kimlik veya kimlikler zinciri meydana geldiği belirtilmiştir. Politika, göç, eğitim, çalışma hayatı, din, medya, reklam, aile ve akrabalık ilişkileri gibi çeşitli etmenler nedeniyle kentsel kimlikler kentlerin sınırlarını aşma eğilimi gösterse de, aynı zamanda kentsel sınırlar içinde daralma süreci yaşandığı da savunulmuştur.

Ayrıca literatürde Tanrıverdi Kaya (2016), Kaypak (2010), Önem ve Kılınçaslan (2005), Gül Kapaklı (2019)'nın kent kimliğine yönelik yapmış olduğu çalışmalara rastlanmıştır. Literatürde rastlanan çalışmaların çoğunun kent kimliğini kentlilik bilinci, kent kültürü, kent tasarımı ve benzeri konularla ilişkili bir şekilde ele aldıkları görülmekle birlikte birey-kent ilişkisi konusuna çok yönelmedikleri görülmüştür.

Araştırmanın Evreni: Kentin kimliğini oluşturan mekânsal belleğine hâkim olabilmek için insanların belirli bir süre o kentte yaşaması gerekmektedir. Bu nedenle çalışmada da 20 yıl ve üzeri sürelerde Tokat'ta bulunan kişiler tercih edilmiştir. Bu çalışmanın hedef kitlesini, Tokat kent merkezinde yaşayan ve kentin son 20 yıllık gelişimine tanıklık etmiş katılımcılar oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örnekleme: 2022 yılı TÜİK nüfus verilerine göre Tokat Merkez ilçede ikamet eden kişi sayısı 166.556 kişidir. Örneklem tespit edilirken Tokat'ta 20 yılı aşkın süredir yaşayan insanlardan faydalanılacağı için "Amaçlı Örneklem" tekniği kullanılmıştır. Altunışık vd. (2010), "Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri" tablosuna göre %5'lik belirlilik düzeyine göre 166.566 ikamet eden sayısının olduğu evrende örneklem büyüklüğünün 384 olması yeterli iken, çalışmanın güvenilirliğini artırmak için 1750 katılımcı çalışmaya dâhil edilmiştir. Ancak anket formuna eksik, yanlış cevap verenler elendikten sonra kalan 1550 anket analiz edilmiştir.

Araştırmanın Hipotezleri: Tokat kenti sahip olduğu doğal güzellikleri, geçmişten beri süregelen tarihi dokusu ve tarımsal yapısı ile öne çıkan bir kent konumundadır. Bu kapsamda katılımcıların da verdikleri yanıtlarda kentin bu özelliklerinin kent kimliğinde öne çıkması beklenmektedir.

Araştırma kimlik öğelerinin Tokat kimliğine etkisinin çok boyutlu bileşenlerle ölçülebileceği varsayımına dayanmaktadır. Tokat kentinde yaşayan bireylerin yaş, eğitim düzeyi, cinsiyet medeni durum, meslek doğum yeri ve aylık gelir gibi demografik özellikleri, kent kimliği algılarında ve günümüz değişim sürecinin etkilerine ilişkin tutumlarında belirgin farklılıklar meydana getirmektedir.

Anket Formunun Hazırlanması: Çalışmada katılımcılardan bilgi edinme yolu olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket soruları oluşturulurken Deniz (2004), Ertürk (2017), İlgar (2008), Kayhan (2021) Tanrıverdi Kaya (2016) ve Uçkaç (2006)'ın yapmış oldukları çalışmalardan faydalanılmıştır. Katılımcılara 7'si demografik bilgiden oluşan 27 soruluk form uygulanmıştır. Anket soruları Google Formlara yüklenmiş ve toplanan veriler SPSS 20 programı üzerinden analiz edilmiştir. Tokat kentinin kimlik öğelerinin Tokat kimliğine katkısının değerlendirmek amacıyla yer alan sorular 5'li Likert ölçeğinde hazırlanmıştır. "Çok Zayıf", "Zayıf", "Farkında Değilim", "İyi" ve "Çok İyi" şeklinde hazırlanan cevaplarda ortalamalar yükseldikçe kimlik öğelerinin etkisinin arttığını ifade etmektedir. Bu sorunların Cronbach Alpha değeri %74,7 çıkmıştır. Alfa değeri 0 ile 1 arası değerler alır ve kabul edilebilir bir değer en az %70 olması arzu edilir (Altunışık vd.,

2010:124). Bu değer çerçevesinde bulunan Cronbach Alpha değeri çalışmada uygulanan ifadelerinin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan çalışma için onay alınmıştır (16.11.2022/14.04).

2. BULGULAR

Çalışmanın demografik verileri ile ilgili bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Demografik Veriler

		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	800	51,6	Meslek	Esnaf/Tüccar	131	13,5
	Erkek	750	48,4		Memur	258	16,6
	Toplam	1550	100,0		İşçi	144	9,3
Medeni Durum	Evli	715	46,1		Serbest Meslek	102	11,6
	Bekâr	746	48,1		Emekli	73	4,6
	Boşanmış/Dul	89	5,7		Ev Hanımı	240	15,5
	Toplam	1550	100,0		Özel Sektör	236	15,2
Yaş	20-35 yaş arası	795	51,3		Öğrenci	249	6,1
	36-50 yaş arası	552	35,6		İşsiz	118	7,6
	51-65 yaş arası	148	9,5		Toplam	1550	100,0
	66 yaş ve üzeri	55	3,5		Tokat Merkez	842	54,3
	Toplam	1550	100,0		Tokat İlçe/Köy	508	32,8
Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	51	3,3		Doğum Yeri	Başka Şehir	200
	İlkokul	173	11,2	Toplam		1550	100,0
	Ortaokul	144	9,3	5.000 TL'den az		556	35,9
	Lise	382	24,6	5.001-10.000 TL arası		574	37,0
	Toplam	1550	100,0	10.001-15.000 TL arası		294	19,0
Eğitim Durumu	Lisans	734	47,4	Aylık Gelir	15.001 TL-20.000 TL arası	90	5,8
	Lisansüstü	66	4,3		20.001 TL ve üzeri	36	2,3
	Toplam	1550	100,0		Toplam	1550	100,0

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcıların %51,6'sı kadın, %48,4'ü erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %51,3'ü 20-35 yaş aralığında, %35,6'sı 36-50 yaş aralığında, %9,5'i 51-65 yaş aralığında ve %3,5'i 66 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Katılımcıların %86,9'u 50 yaş ve daha küçük yaş aralığındadır. Katılımcıların çoğunluğunun genç sayılabilecek yaş aralığında olması son 20 yılda yaşanan hızlı değişimleri tecrübe ederek kıyaslama yapabilmesi bakımından önemlidir. Katılımcıların %46,1'i evli, %48,1'i bekâr ve %5,7'si ise boşanmış/duldur. Bekâr katılımcıların yüksek olmasında genç yaşta katılımcıların oranının yüksek olması etkindir. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında %47,4'ü lisans, %24,6'sı lise, %11,2'si ilkokul mezunudur. Katılımcıların mesleklerine bakıldığında %16,6'sı memur, %15,5'i ev hanımı %15,2'si özel sektör, %13,5'i esnaf, %11,6'sı da serbest meslek erbabıdır. Katılımcıların doğum yerine bakıldığında %87,1'i Tokat merkez ve ilçelerinde yaşamaktayken, %12,9'u ise başka bir ilde doğan ancak 20 yıldan fazla süredir Tokat'ta yaşayan katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların gelir durumuna bakıldığında %35,9'u 5.000 TL'den az gelire sahipken, %37,0'si 5.001 TL-10.000 TL arası gelire, %19,0'u ise 10.001-15.000 TL arası gelire sahip olduğu görülmüştür.

Katılımcılara Tokat'a dışarıdan gelen ve kenti tanımayan bir misafirinize kentte gezdirmek, kenti tanıtmak amacıyla nerelere götürmeyi öncelikle tercih ederdiniz diye sorulduğunda genel itibarıyla verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

- Ulu Cami	- Tokat Kalesi	- Yazmacılar Sitesi
- Sulu Sokak	- Irmak Kenarı (Kanal Tokat)	- Atatürk Evi (Yüksek Kahve)
- Kent Müzesi	- Almus Barajı	- Yağbasan Medresesi
- Taş Han	- Seyir Tepesi	- Halit Sokağı
- Ali Paşa Cami	- Hıdırlık Köprü	- Saat Kulesi
- Arkeoloji Müzesi	- Deveciler Hanı	

Verilen yanıtlardan görülebileceği gibi katılımcılar kentin tarihi, kültürel dokusu olarak görülen yerlere öncelik verirken, son dönemde yapılan ve kentin kimliğini etkileme konusunda öne çıkan Seyir Tepesi, Irmak Kenarı gibi öğeler de bunlara dâhil edilmiştir. Son 10 yılda gençler arasında revaçta olan kafe, bistro gibi mekânlar ise katılımcılar tarafından değerlendirilmeye dahi alınmamıştır.

Katılımcılara bildikleri diğer kentleri Tokat ile karşılaştırdığımızda, Tokat'ın en belirgin farkı/farklılıkları nelerdir şeklinde sorulduğunda verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

Olumlu

- İnsanların sıcakkanlılığı
- Verimli alanlara sahip olması
- Yemek Kültürü
- Anadolu kültürünü yaşatması
- Yeşilliği, iklimi, temiz havası

Olumsuz

- Yeterli iş imkânının olmaması
- Küçük bir kent olması
- Gelişmemişliği
- Kalabalık olmaması
- Pahalılığı

Tokat kent kimliğinin oluşumunda önemli olarak görülen kültürel, doğal ve toplumsal öğeler kentin olumlu yanları olarak görülürken, kentin ekonomik olarak kısıtlı imkânlarını ise kentin olumsuz yanları olarak ifade edilmiştir.

Tablo 2. Tokat'ın Kent Kimliği Üzerinde En Önemli Etkiye Sahip Faktör Nedir Sorusu Frekans Tablosu

	Frekans	Yüzde	
Tokat'ın kent kimliği üzerinde en önemli etkiye sahip faktör nedir	Coğrafi Konum	292	18,8
	Jeolojik Yapı	104	6,7
	İklim	241	15,5
	Biyolojik Çeşitlilik	62	4,0
	Kültürel Mirası ve Kültürel Yapıları	649	41,9
	Ekonomik Yapısı ve Geçim Kaynakları	105	6,8
	Göç Durumu	97	6,3
	Toplam	1550	100,0

Katılımcılara Tokat'ın kent kimliği üzerinde en önemli etkiye sahip faktörlerin ne olduğu sorulduğunda %41,9'u kültürel mirası ve kültürel yapıları, %18,8'i coğrafi konumu, %15,5'i iklimi olarak ifade etmiştir. Görüldüğü gibi Tokat kentinin dezavantajlı olduğu ekonomik yapı ve geçim kaynaklarının kent kimliği üzerinde etkisinin olduğunu düşünen katılımcı sayısı çok az olmuştur. Kentin sahip olduğu doğal ve kültürel yapıların kent kimliği üzerinde etkisinin yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Tokat Kentinin Kimliğini İfade Eden Unsurlar Nelerdir Sorusu Frekans Tablosu

	Frekans	Yüzde	
Tokat kentinin kimliğini ifade eden unsurlar nelerdir (Birden fazla cevap verilebilir)	Gazi Osman Paşa	630	40,6
	Tokat Kalesi	810	52,3
	Gümenek (Komona Pontika)	404	26,1
	Sulu Sokak	692	44,6
	Ali Paşa Cami	523	33,7
	Yeşil Irmak	516	33,3
	Taş Köprü	755	48,7
	Taş Han	977	63,0
	Kent Müzesi	287	18,5

Üniversite	235	15,2
------------	-----	------

Katılımcıların birden fazla cevap verebildiği Tokat kentinin kimliğini en iyi ifade eden unsurlar nelerdir sorusuna en yüksek oran ile (%63) Taş Han yanıtı verilmiştir. Onu Tokat Kalesi (%52,3), Sulu Sokak (%44,6), Gazi Osman Paşa (%40,6), Ali Paşa Cami (%33,7) ve Yeşil Irmak (%33,3) takip etmektedir. Görüldüğü gibi katılımcılar önceki sorularda olduğu gibi kentin doğal, kültürel ve tarihi özelliklerinin kentin kimliğini en iyi yansıtan unsurlar olarak tanımlamıştır. Kapitalist düzenin dayattığı kafe, bistro vb. gibi mekânların kentin kimliği üzerinde etkisi olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 4. Sizce, Günümüzdeki Tokat'ı, Sıralanan Özelliklerden En Çok Hangileri Tanımlamaktadır Sorusu Frekans Tablosu

	Frekans	Yüzde	
Sizce, günümüzdeki Tokat'ı, sıralanan özelliklerden en çok hangileri tanımlamaktadır (Birden fazla cevap verilebilir)	Sanayi Kenti olması ile	234	15,1
	Tarım Kenti olması ile	697	45,0
	Ticaret Kenti olması ile	109	7,0
	Üniversite Kenti olması ile	231	14,9
	Hizmet Kenti olması ile	57	3,7
	Turizm Kenti olması ile	56	3,6
	Ulaşım Kenti olması ile	175	11,3
	Sosyo-Kültürel Etkinliklerin Kenti olması ile	182	11,7
	Geleneksel Dokusu, Tarihi Olan Bir Kent olması ile	922	59,5
	Hızla Gelişen, Yapılan Bir Kent olması ile	172	11,1

Katılımcıların birden fazla cevap verebildiği Tokat'ı hangi özellikler ile tanımladıkları sorusuna %59,5'i geleneksel dokusu, tarihi olan bir kent, %45,0'i tarım kenti yanıtını vermişlerdir. Katılımcılar kentin doğal, kültürel, tarihi dokusunu bu soruda da ön plana çıkarmıştır. Sanayi kenti olarak görenlerin oranı %15,1; üniversite kenti olarak görenlerin oranı %14,9; sosyo-kültürel etkinliklerin kenti olarak görenlerin oranı %11,7 düzeyindedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu kentin sanayi, ticaret, hizmet, turizm ve ulaşım yönünün çok güçlü olmadığını düşünmektedir.

Tablo 5. Eğer Karar Veren Yönetici Konumunda Olsaydınız, Tokat ile İlgili Olarak, Aşağıdakilerden Hangisine Öncelik Verirdiniz Sorusu Frekans Tablosu

	Frekans	Yüzde	
Eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisine öncelik verirdiniz	Sanayiyi geliştirdim	423	27,3
	Hizmet kenti olarak geliştirdim	164	10,6
	Öğrenci kenti olarak geliştirdim	262	16,9
	Tarımsal yapısını geliştirdim	196	12,6
	Tarihi ve doğal güzelliklerini koruyarak turizm potansiyelini geliştirdim	443	28,6
	Yapıların görselliğini ve görünüşünü değiştirdim	53	3,4
	Diğer	9	0,6
	Toplam	1550	100,0

Bir önceki soru ile bağlantılı olarak katılımcılara eğer yönetici olsalardı kentin hangi yönünü geliştirecekleri sorulduğunda %28,6'sı turizm potansiyelini, %27,3'ü sanayiyi, 16,9'u öğrenci kenti olma yapısını, %12,6'sı tarım yapısını geliştireceğini ifade etmiştir. Görüldüğü gibi kentin kimliğini oluşturan öğelerden olan doğal güzelliklerinin turizm potansiyeline çevrilmemesi katılımcıların gördüğü en büyük eksikliklerden birisi olarak öne çıkmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlardan sanayisinin ve öğrenim kenti olmaması ise kentin diğer zayıf yanları olarak görülmüştür.

Tablo 6. Tokat'ın Kimliğini Sizce Kim Belirlemektedir Sorusu Frekans Tablosu

	Frekans	Yüzde	
Tokat'ın kimliğini sizce kim belirlemektedir	İçinde yaşayanlar	423	27,3
	İmar yapıları	126	8,1
	Doğal yapısı, açık alanları	254	16,4
	Tarihi	344	22,2

Kültürel yapısı	321	20,7
Fikrim yok	82	5,3
Toplam	1550	100,0

Katılımcıların %27,3'ü Tokat kimliğini içinde yaşayanların, %22,2'si sahip olduğu tarihsel mirasının, %20,7'si sahip olduğu kültürel yapısının, %16,4'ü kentin doğal yapısı ve açık alanlarının kentin kimliğinin belirlenmesinde etkisi olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar kentin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlerin yanı sıra Lynch'in (1990) vurguladığı gibi kent kimliğinin içinde yaşayanların kimliği ile ilintili olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 7. Kimlik Öğelerinin Tokat Kenti Kimliğine Etkisi Sorusu Frekans Tablosu

Kimlik Öğelerinin Tokat Kenti Kimliğine Etkisi	Çok Zayıf		Zayıf		Farkında Değilim		İyi		Çok İyi	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Arazi formu	100	6,5	228	14,7	205	13,2	758	48,9	259	16,7
Su kaynakları ve üzerindeki yapılar	55	3,5	164	10,6	107	6,9	845	54,5	379	24,5
Bitki Örtüsü	34	2,2	150	9,7	105	6,8	776	50,1	485	31,3
Kültürel ve Dini Öğeler	31	2,0	99	6,4	104	6,7	772	49,8	544	35,1
Yapılandırılmış Çevre	67	4,3	256	16,5	151	9,7	775	50,0	301	19,4
Yollar	203	13,1	439	28,3	98	6,3	655	42,3	155	10,0
Arkeolojik ve Tarihi Değerler	43	2,8	123	7,9	102	6,6	740	47,7	542	35,0

Katılımcıların %66,6'sı kentin sahip olduğu öğelerden arazi formunun (vadi, çevresindeki Gıj Gıj, Topçam gibi dağlar) kent kimliğine etkisi olduğunu belirtirken, %79'u su kaynaklarını ve üzerindeki yapıların (Yeşil Irmak, Behzat, Taşköprü, Demirköprü gibi), %81,4'ü bitki örtüsünün (ormanlar, tarlalar, bağlar, bahçeler), %84,9'u kültürel ve dini öğelerin (türbeler, camiler, Mevlevihane, mezarlıklar), %69,4'u yapılandırılmış çevre (kafeler, kampüs, sanayi tesisleri, apartmanlar, siteler, müstakil evler, Yazıcıoğlu), %52,3'ü yolların ve %82,7'si arkeolojik ve tarihi değerlerin (Gümenek, Sebastapolis, Sık Dişini Helası, Taş Han, Yazmacılar Hanı, Bey Sokağı ve Sulusokak evleri) Tokat kent kimliği üzerinde etkisi olduğunu düşünmektedir. Görüldüğü gibi katılımcılar kentin geçmiş dönemden beri sahip olduğu öğelerin kentin son dönemlerinde yapılmış yapılara göre kent kimliğine etkisinin daha fazla olduğunu düşünmektedir. Bu durum bize kentte geleneksel yapının ve geleneksel bakış açısının hala etkili olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın hipotezlerini test etmek amacıyla karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. Cinsiyete göre kimlik öğeleri etkisine yönelik ifadeler ile arasında bir anlam ilişkisi olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem T-Testi'ne bakılmış ve kimlik öğelerinin etkisi ortalaması ile ifadelerinin ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($0,144 > 0,05$).

Katılımcıların kimlik öğelerinin etkisine yönelik ortalamasının anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA analizi kullanılmıştır. Medeni durum (P: 0,399), yaş (P: 0,071), meslek (0,134), doğum yeri (0,956), aylık gelir (505) değişkenleri ile kimlik öğelerinin etkisine yönelik ifadelerinin ortalamaları arasında anlamlı bir

ilişki bulunamamıştır.

Tablo 8. Eğitim ile Kimlik Öğelerinin Etkisi Sorusu ANOVA Tablosu

Boyut	Eğitim	N	X	Standart Sapma	P	Anlamli Fark
Kimlik Öğelerinin Etkisi	Okur-Yazar Değil	51	3,7255		0,000	İlkokul, Lise
	İlkokul	173	3,8984			
	Ortaokul	144	3,6577			
	Lise	382	3,8108			
	Lisans	734	3,7209			
	Lisansüstü	66	3,5281			

Eğitim ile kimlik öğelerinin etkisi ifadelerinin ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($0,000 < 0,05$). Buna göre farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmış ve farklılığın yönü ilkökul ile ortaokul, lisans ve lisansüstü arasında, lise ile lisansüstü arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. İlkokul ve lise eğitime sahip katılımcıların diğer eğitime sahip katılımcılara göre arazi formu, yol, su kaynakları vb. gibi kimlik öğelerinin Tokat kimliğine katkısının daha fazla katkısı olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tablo 9. Cinsiyet ile Karar Verici Olsaydınız Tokat ile İlgili Öncelikle Hangisine Öncelik Verirdiniz İfadesi Ki-Kare Tablosu

Cinsiyet		Eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisine öncelik verirdiniz							Diğer	Toplam
		Sanayiye geliştirdim	Hizmet kenti olarak geliştirdim	Öğrenci kenti olarak geliştirdim	Tarımsal yapısını geliştirdim	Turizm yapısını geliştirdim	Yapıların görselliğini geliştirdim			
Kadın	Frekans	185	80	162	80	258	30	5	800	
	Yüzde	43,7	48,8	61,8	40,8	58,2	56,6	55,6	51,6	
Erkek	Frekans	238	84	100	116	185	23	4	750	
	Yüzde	56,3	51,2	38,2	59,2	41,8	43,4	44,4	48,4	
Toplam	Frekans	423	164	262	196	443	53	9	1550	
	Yüzde	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Değişkenlerle bazı ifadeler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakmak amacıyla Ki-Kare Testi'nde faydalanılmıştır. Buna göre cinsiyet ile eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak hangisine öncelik verirdiniz şeklinde sorulan soru arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2: 0,000; p < 0,05$). Buna göre, kadın katılımcıların tarihi ve doğal güzellikleri koruyarak turizm potansiyelini geliştirme ve yapıların görselliğini ve görünüşünü değiştirme gibi görselliğe yönelik ifadelerle katılım oranı (%58,2), erkek katılımcılara (41,8) nazaran daha yüksek çıkmıştır. Erkek katılımcıların ise daha çok ekonomik boyutu ön planda olan (sanayiye, hizmet sektörünü, tarımsal yapıyı geliştirme, öğrenci kenti olması) ifadelerle katılım oranı daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 10. Medeni Durum ile Karar Verici Olsaydınız Tokat ile İlgili Öncelikle Hangisine Öncelik Verirdiniz İfadesi Ki-Kare Tablosu

Medeni Durum	Eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisine öncelik verirdiniz
--------------	---

		Sanayiye geliştirdim	Hizmet kenti olarak geliştirdim	Öğrenci kenti olarak geliştirdim	Tarimsal yapısını geliştirdim	Turizm yapısını geliştirdim	Yapıların görşselliğini geliştirdim	Diğeri	Toplam
Evli	Frekans	220	82	62	113	207	26	5	715
	Yüzde	52,0	50,0	23,7	57,7	46,7	49,1	55,6	46,1
Bekar	Frekans	172	73	185	69	222	21	4	746
	Yüzde	40,7	44,5	70,6	35,2	50,1	39,6	44,4	48,1
Boşanmış/Dul	Frekans	31	9	15	14	14	6	0	89
	Yüzde	7,3	5,5	5,7	7,1	3,2	11,3	0	5,7
Toplam	Frekans	423	164	262	196	443	53	9	1550
	Yüzde	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Medeni durum ile Eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak hangisine öncelik verirdiniz şeklinde sorulan soru arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 : 0,000; $p < 0,05$). Buna göre, bekâr olanların kenti öğrenci kenti olarak geliştirme düşüncesi diğeri medeni durumdaki katılımcılara göre daha fazladır. Bu durumda bekâr olup öğrenciliğe devam eden katılımcıların etkisi fazlasıyla bulunmaktadır. Bu katılımcılar Tokat'ı daha çok öğrencilere yönelik hizmetlerin sunulduğu ve tarihi ve doğal güzellikleri koruyarak turizm potansiyeli olan bir kent olarak görme arzusundayken, özellikle evli ve dul/boşanmış katılımcılar daha çok sanayi, hizmet, tarımsal kent olarak görme arzusuna sahiptirler.

Tablo 11. Yaş ile Karar Verici Olsaydınız Tokat ile İlgili Öncelikle Hangisine Öncelik Verirdiniz İfadesi Ki-Kare Tablosu

Yaş	Eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisine öncelik verirdiniz								
		Sanayiye geliştirdim	Hizmet kenti olarak geliştirdim	Öğrenci kenti olarak geliştirdim	Tarimsal yapısını geliştirdim	Turizm yapısını geliştirdim	Yapıların görşselliğini geliştirdim	Diğeri	Toplam
18-30 yaş arası	Frekans	193	77	185	70	242	23	5	795
	Yüzde	45,6	47,0	70,6	35,7	54,6	43,4	55,6	100,0
31-45 yaş arası	Frekans	166	68	55	89	150	21	3	552
	Yüzde	39,2	41,5	21,0	45,4	33,9	39,6	33,3	100,0
46-60 yaş arası	Frekans	49	13	11	29	41	5	0	148
	Yüzde	11,6	7,9	4,2	14,8	9,3	9,4	0	100,0
61 yaş ve üzeri	Frekans	15	6	11	8	10	4	1	55
	Yüzde	3,5	3,7	4,2	4,1	2,3	7,5	11,1	100,0
Toplam	Frekans	423	164	262	196	443	53	9	1550
	Yüzde	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Yaş ile Eğer karar veren yönetici konumunda olsaydınız, Tokat ile ilgili olarak hangisine öncelik verirdiniz şeklinde sorulan soru arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 : 0,000; $p < 0,05$). Buna göre 18-30 yaş arası ve daha çok öğrenci olan katılımcılarda Tokat kentini öğrenci kenti olarak geliştirme ve turizm kenti olarak geliştirme düşüncesinin daha yoğun

olduğu gözlenmiştir. Diğer yaş gruplarında sanayi kenti olarak, tarım kenti olarak ve hizmet kenti olarak geliştireceğini ifade edenlerin oranları benzer düzeydedir.

Tablo 12. Eğitim ile Tokat Kimliği Üzerinde Önemli Etkiye Sahip Faktörler Ki-Kare Tablosu

		Tokat Kimliği üzerinde en önemli etkiye sahip faktör nedir								
		Coğrafi Konum	Jeolojik Yapı	İklim	Biyolojik Çeşitlilik	Kültürel Mirası ve Kültürel Yapıları	Ekonomik Yapısı ve Geçim Kaynakları	Göç Durumu	Toplam	
Eğitim	Okur-Yazar Değil/İlkokul	Frekans	38	11	47	12	73	28	15	224
		Yüzde	13,0	10,6	19,5	19,4	11,2	26,7	15,5	14,5
	Ortaokul/Lise	Frekans	99	35	80	20	227	39	26	526
		Yüzde	33,9	33,7	33,2	32,3	35,0	37,1	26,8	33,9
	Lisans/Lisansüstü	Frekans	155	58	114	30	349	38	56	800
		Yüzde	53,1	55,8	47,3	48,4	53,8	36,2	57,7	51,6
	Toplam	Frekans	292	104	241	62	649	105	97	1550
		Yüzde	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Eğitim ile Tokat Kimliği üzerinde en önemli etkiye sahip faktörün ne olduğuna yönelik soru arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (χ^2 : 0,001; $p < 0,05$). Buna göre Okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu olan katılımcıların Tokat kimliği üzerinde kültürel miras ve kültürel yapının etkili olduğuna yönelik ifadelerinin ortalamaları diğer eğitim durumuna sahip katılımcılara göre daha düşük düzeydedir. Bu katılımcılarda ise Tokat kimliği üzerinde ekonomik yapı ve geçim kaynaklarının etkili olduğuna yönelik ifadelerinin ortalamaları diğer eğitime sahip katılımcılara göre kısmen daha yüksek çıkmıştır. Diğer eğitim düzeyinde olan ve gelir durumları daha iyi olan katılımcılar daha çok doğal ve kültürel süreçlerin kentin kimliğini etkilediğini düşündükleri görülürken, daha düşük gelire ve eğitim düzeyine sahip katılımcılar ekonomik yapının kentin kimliği üzerinde daha etkili olduğunu düşünmektedir.

SONUÇ

Kent kimliği geçmişinden geleceklerine kentlerin sürekliliği sağlayan bir öğedir. Kent kimliğini yaşatmak onu geçmişten geleceğe süreklilik olarak kabul etmekten geçmektedir. Kentler zamana karşı statik duran yapılar değildir. İlerleyen zamanla birlikte yenileşmeye müsait yapılarıdır. Ancak geçmişini yok sayan bir yenileşme, geleceği değiştirmeyen bir tarih korumacılığı kentler için yeterli değildir. İşte kentleri kent yapan da üzerinde toplumsal bir uzlaşa sağlanan doğal, toplumsal ve yapılaşmış çevre özellikleri gibi öğelerdir ve bu öğelerle birlikte kent kimliği tanımlanmaktadır.

Kent kimliği üzerinde kentin coğrafi yapısı, yaşam biçimi, kültürel seviyesi, mimari niteliği gibi özelliklerin etkisi bulunmaktadır. Ancak tüm bu özelliklerin yanı sıra kentler insan tecrübelerine göre de farklılaşabilmektedir. O kentte yaşayan her türden, etnik kökenden, dini inanıştan, medeniyetten insanın yapısı da kent kimliğinin gelişiminde etkili olacaktır.

Kentler geçmiş dönemlerde maruz kalmadıkları şekilde günümüzde hızlı bir değişim süreci içinde bulunmaktadır. Öyle ki bu hızlı değişim ve dönüşüm geçmişten beri kentlerin sahip olduğu doğal, kültürel, toplumsal vb. birçok etmenle yoğrulan kent kimliklerinde bunalımlarına yol açabilmekte ve artık kent kimliğini oluşturan etmenlerin yerini küreselleşme adı

altında dayatılan ve her kenti birbirine benzeten süreçlerin kabul ettirilmesinin zorlandığı gözlenmektedir. Bu çerçevede kendine has kimlik özelliklerini korumayı başaran kentler küresel aktörlerin kendisine dayattığı tek düzelikten sıyrılarak kendi öz değerleri ve kültürleri ile süreklilik sağlayabilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan Tokat kenti birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, tarihsel bir derinliğe sahip bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Tokat kentinin geçmişten geleceğe süreklilik arz eden bir kimliğinden bahsedebilmek mümkündür. Araştırmaya katılan ve en az 20 yılı aşkın süredir kentte yaşayan katılımcıların kent kimliğini tanımlarken kentin tarihi, kültürel dokusuna öncelik verdiği görülmektedir. Yine katılımcılar Tokat kentinin olumlu yanlarını sıralarken kültürel, doğal ve toplumsal öğeleri ön plana çıkarmıştır. Bu durum kentin kimliğini en iyi ifade eden unsurlara verilen yanıtlardan da anlaşılabilir. Taşhan, Tokat Kalesi, Sulu Sokak, Gazi Osman Paşa gibi tarihi ve kültürel öğeler kentin kimliğini en iyi yansıtan öğeler olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar kentin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlerin yanı sıra içinde yaşayanların kimliği ile ilintili olduğunu düşünmektedir.

Katılımcılar aynı zamanda Tokat kentinin sanayi, ticaret, hizmet, turizm ve ulaşım yönünün çok güçlü olmadığını ve bunların kentin kimliğine etkilerinin de minimum düzeyde olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Katılımcılar kentin geçmiş dönemden beri sahip olduğu fiziki öğelerin kentin son 20 yılında yapılmış yapılara göre kent kimliğine etkisini daha fazla öne çıkarmıştır. Bu durum bize kentin geleneksel yapısının ve geleneksel bakış açısının hala etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmada kimlik öğelerinin Tokat kent kimliğine etkisinin çok boyutlu bileşenlerle ilişkisini araştırmak amacıyla karşılaştırmalı analizlerine bakılmış ve hipotezler test edilmiştir. Cinsiyet, medeni durum, yaş, meslek, doğum yeri ve aylık gelir değişkenleri ile kimlik öğelerinin etkisine yönelik ifadeler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu değişkenlerle ilgili oluşturulan hipotezler reddedilmiştir. Yani bu değişkenlerle kimlik öğelerinin Tokat kimliğine etkisi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sadece eğitim ile kimlik öğelerinin Tokat kimliğine etkisi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. İlkokul ve lise eğitime sahip katılımcıların diğer eğitime sahip katılımcılara göre arazi formu, yol, su kaynakları vb. gibi kimlik öğelerinin Tokat kimliğine katkısının daha fazla katkısı olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Bazı ifadelerle değişkenler arasında ilişkiye de bakılmıştır. Buna göre erkek katılımcılar daha çok ekonomik boyutu ön planda olan (sanayiye, hizmet sektörünü, tarımsal yapıyı geliştirme, öğrenci kenti olması) ifadelerle daha ılımlı bakarken, kadın katılımcılar ise tarihi ve doğal güzellikleri koruyarak turizm potansiyelini geliştirme ve yapıların görselliğini ve görünüşünü geliştirme gibi görselliğe yönelik ifadelerle daha ılımlı bakmaktadırlar.

18-30 yaş arası ve daha çok öğrenci olan katılımcılarda Tokat kentini öğrenci kenti olarak geliştirme ve turizm kenti olarak geliştirme düşüncesinin daha yoğun olduğu gözlenmiştir.

Kapitalist sistemin dayattığı tüketim olgusu tüm kentleri bir yarış içerisine sokmakta, kentler küresel yarışta yer alabilme güdüsüyle hareket ederek hızla birbirine benzeşme eğilimi içerisine girmektedir. Bu durum tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızlı ve düzensiz gelişen kent yapılarını, geleneksel kimlik öğelerini her zaman tehdit etmektedir. Çalışmada çoğu katılımcının perspektifine göre, kentin eski kültürel, toplumsal ve doğal değerlerini muhafazaya devam eden kent kimliği görülmekle birlikte, mevcut değişim süreci, Tokat gibi geleneksel ve orta büyüklükteki kent yapılarını da etkilemektedir. Bu durum, tarihsel olarak kent kimliğini biçimlendiren kültürel ve toplumsal öğelerin etkisinin azalmasına ve küreselleşmenin getirdiği tüketim alanlarının hızla kent kimliği üzerinde baskın bir etki oluşturmasına yol

açabilmektedir. Çalışmada her ne kadar kentin çoğu katılımcının gözünde hala eski kültürel, toplumsal ve doğal değerleri ile kent kimliğini koruduğu görülse de bu Tokat kent kimliğinin yaşanan küreselleşme sürecinin baskısından uzakta olduğu anlamına gelmemektedir. 20 yılın altında kente ikamet eden kişilerin dâhil edilmediği bu çalışma orta ve üstü kuşağın gözünden kent kimliğinin nasıl şekillendiğini ortaya koymakla birlikte kentte yetişen 20 yaş altı genç kuşağın görüşlerinin de başka çalışmada ortaya konması gereğini de göz ardı etmemek lazımdır. Unutmamak lazım ki geleneksel değerler içerisinde yetişen kuşaklar ile küresel dünya değerlerinin neredeyse tüm kitle iletişim araçları ile dayatıldığı genç kuşaklar arasında kent kimliği algısı da farklılık gösterebilecektir.

ETİK BEYAN VE AÇIKLAMALAR

Etik Kurul Onay Bilgileri Beyanı

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 16.11.2022 tarih ve 14.04 nolu karar sayısı ile etik açıdan uygun bulunmuştur (2022/14.04).

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Yazarın katkısı %100'dür.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akova, S. (2020). Kent Kimliği Göstergeleri Üzerinden Kentlilik Bilincine Dair Bir Okuma: Yalova Kenti Örnekleme. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Özel Sayı), 3344-3386.
- Bernardo, F., Almeida, J. & Martins, C. (2016). Urban Identity and Tourism: Different Looks, One Single Place. *Institution of Civil Engineers. Urban Design & Planning*, 170(5), 205-216.
- Cansever, T. (2016). *Osmanlı Şehri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Çöl, Ş. (1998). *Kentlerimizde Kimlik Sorunu ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, K. (2004). *Konya'da Üç Farklı Kentsel Mekânda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ertürk, T. (2017). *Çanakkale Kent Merkezinin Son 15 Yıldaki Kamusal Açık Yeşil Alan Değişimlerinin Kent Kimliği ve Kentsel Peyzaj Değişimi Üzerine Araştırmalar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Gül Kapaklı, Z. (2019). *Kent Planlamasında Kent Kimliği: Şanlıurfa Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Güvenç, B. (1991). Kentlerin Kimliği ve Antalya Üzerine Notlar, Öneriler, Örnekler. *Mimarlık Dergisi*, (1), 19-28.
- İlgar, E. (2008). *Kent Kimliği ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kayhan, M. (2021). *Kamusal Alanların Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri ve Belediyelerin Yaklaşımları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kaypak, Ş. (2010). Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 373-392.
- Lynch, K. (1990). *The Image of The City*. Cambridge, Massachusetts: The M.I.T. Press, Massachusetts Institute of Technology.
- Nientied, P., Aliaj, B. & Stachowiak-Bongwa, K. (2022). Social Urban Identity Formation and Local Government. *Currnet Urban Studies*, 10, 361-380.
- Ocakçı M. & Türk A.Y. (2012). *Kentsel kimlik. Kentsel Planlama*. İçinde: M. Ersoy (Ed.), Ansiklopedik Sözlük (s. 226-228). İstanbul: Ninova Yayınları.
- Önem, B. & Kılınçaslan, İ. (2005). Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik. *İTÜ Dergisi Mimarlık; Planlama ve Tasarım*, 4(1), 115-125.
- Özbey, K. (2022). Kent, Mekân, Sınır ve Kimlik: Türkiye'de Kentsel Kimliklerin İnşasında Kentsel Sınırların Rolü. *Kent Akademisi*, 15(4), 1959-1974.
- Tanrıverdi Kaya, A. (2016). *Kent Kimliği Oluşumunda Kültürel Peyzajın Rolü: Konuralp Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Tekeli, İ. (1990). Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1-2), 251-259.
- Uçkaç, L. (2006). *Kentsel Tasarımın Kent Kimliği Üzerine Etkileri: Keçiören Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, O. K. (2019). *Kent Kimliği Bağlamında Antandros Antik Kenti'nin Altınoluk'a Yansıyan İzleri*. İçinde: B. Gönençgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbaşı (Ed.), 1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book (s. 950-957) İstanbul: İstanbul University Press.